

Dôvodová správa

B. Osobitná časť

K článku I

(zákon č. 461/2003 Z. z.)

K bodu 1 (§ 19 ods. 2)

Navrhuje sa legislatívno-technická úprava súvisiaca s prerušením povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činné osoby reflektujúca na navrhované zavedenie ošetrovania z dôvodu osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby podľa návrhu novely zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

K bodu 2 (§ 26 ods. 3, 4)

V súvislosti s predĺžením obdobia poskytovania „tzv. krátkodobého ošetrovného“ uvedenom v bode 6, a to z 10 na 14 dní, sa navrhuje primerane upraviť deň, od ktorého sa zamestnancovi a samostatne zárobkovo činné osobe prerušuje poistenie, a to od 15. dňa potreby tzv. krátkodobého ošetrovania alebo starostlivosti.

Navrhovaná právna úprava reflektuje na zavedenie ošetrovania z dôvodu domácej osobnej starostlivosti ako nového dôvodu na prerušenie povinného poistenia zamestnanca a samostatne zárobkovo činné osoby. Keďže princíp platnej právnej úpravy sleduje výkon ošetrovania osobitne na poistenca a v prípade zamestnanca aj osobitne na právny vzťah, zamestnávateľ na účely prerušenia poistenia sčíta všetky obdobia ospravedlnenia neprítomnosti zamestnanca v práci z dôvodu toho istého ošetrovania (a to bez ohľadu na nárok na ošetrovné a na jeho výplatu) a oznámi prerušenie poistenia zamestnanca, ak ošetrovanie trvá spolu práve 91 dní. U samostatne zárobkovo činné osoby sa, rovnako ako u zamestnanca, sčítavajú obdobia vykonávania toho istého ošetrovania z dôvodu domácej osobnej starostlivosti bez ohľadu na nárok na dávku a jej výplatu najskôr od vzniku potreby tohto ošetrovania.

K bodu 3 (§ 26 nový odsek 5)

Navrhuje sa ustanoviť zásada, v zmysle ktorej sa povinné poistenie preruší vyčerpaním zákonom určeného obdobia (napr. 14 dní potreby ošetrovania) v rámci sociálnej udalosti, z dôvodu ktorej dôjde k prerušeniu najneskôr. Napr. v prípade, ak počas dočasnej pracovnej neschopnosti vznikne poistencovi potreba krátkodobého ošetrovania v období viac ako 14 dní, povinné poistenie sa preruší až uplynutím 52 týždňov trvania dočasnej pracovnej neschopnosti, ak nastane po dni, v ktorom by sa poistenie prerušilo z dôvodu uplynutia 14. dňa potreby ošetrovania. Ide o riešenie v prospech poistenca.

K bodu 4 [§ 39 ods. 1 písmeno a)]

Navrhuje sa zaviesť novú kategória dávky ošetrovné, tzv. „dlhodobé ošetrovné“, pre poistencov, ktorí budú ošetrovať inú fyzickú osobu z dôvodu potreby poskytovania osobnej starostlivosti v prípadoch, kedy na základe zhoršenia zdravotného stavu došlo k hospitalizácii. „Dlhodobé ošetrovné“ bude poskytované na ošetrovanie príbuznej osoby po prepustení zo zdravotníckeho zariadenia ústavnej starostlivosti a v prípadoch, v ktorých je vhodné zabezpečiť dôstojnú rodinnú starostlivosť o nevyliciteľne choré osoby v štádiu ochorenia na konci života alebo v terminálnom štádiu ochorenia. Uvedený návrh má vytvoriť adekvátny časový priestor na poskytovanie domácej osobnej starostlivosti podľa návrhu novely zákona č. 576/2004 Z. z., počas ktorého bude poisteneц zabezpečený „dlhodobým ošetrovným“, ktoré má kompenzovať dočasnú stratu jeho príjmu.

Navrhuje sa rozšírenie okruhu osôb (príbuzných), pri ktorých ošetrovaní inou fyzickou osobou môže vzniknúť nemocensky poisteným osobám nárok na ošetrovné. Rozšírený okruh reflektuje potrebu zabezpečenia širšieho spektra poistencov pre účely ošetrovania počas dlhšieho obdobia, keďže indikovaná domáca starostlivosť bude náročnejšia nielen z časového hľadiska, ale aj z hľadiska osobitných potrieb ošetrovaných osôb (pacienti po hospitalizácii, paliatívni pacienti). Rozšírenie okruhu oprávnených poistencov v prípade „dlhodobého ošetrového“ umožní flexibilnejšie striedanie poistencov počas ošetrovania v priebehu podporného obdobia.

Návrh na rozšírenie okruhu poistencov – ošetrojúcich osôb sa zároveň vzťahuje aj na ošetrovné z dôvodu potreby ošetrovania inej fyzickej osoby alebo z dôvodu starostlivosti o dieťa do desiatich roku veku („krátkodobé ošetrovné“), keďže potreba rozšírenia vyplývala z aplikačnej praxe.

Za príbuzných v priamom rade sa považujú priami predkovia a potomkovia, napr. rodičia a deti, prarodičia a vnuci a vnučky. V porovnaní so súčasnou právnou úpravou sa navrhuje, aby poistenci mali nárok na ošetrovné (krátkodobé aj dlhodobé) aj v prípade, že sa starajú o súrodenca.

K bodu 5 (§ 39 ods. 4)

Z dôvodu náročnosti poskytovania osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby sa navrhuje, aby „dlhodobé ošetrovné“ v tom istom prípade mohlo čerpať viacero poistencov. Za ten istý deň však ošetrovné patrí len jednému z nich. Poistenec môže opätovne prevziať ošetrovanie príbuznej osoby najskôr po uplynutí 30 dní od predchádzajúceho prevzatia. Podmienka 30 dní nemusí byť splnená v prípadoch, kedy poistenec nemôže vzhľadom na svoj nepriaznivý zdravotný stav pokračovať v ošetrovaní.

Zároveň sa navrhuje, aby sa podmienky nároku na „dlhodobé ošetrovné“ (osobitné ako aj všeobecné podmienky nároku na nemocenskú dávku), predovšetkým v prípadoch, v ktorých sa poistenec pri ošetrovaní v tom istom prípade (jedna diagnóza) strieda s inými poistencami, pri opätovnom prevzatí ošetrovania poistencom posudzovali ku dňu prvého prevzatia ošetrovania. V období, v ktorom celodenné osobné ošetrovanie nebude vykonávané poistencom, bude poistencovi výplata ošetrového zastavená a na základe opätovného prevzatia ošetrovania sa mu opäť uvoľní. V zmysle uvedeného bude výška „dlhodobého ošetrového“ v tom istom prípade určená z rovnakého denného vymeriavacieho základu, resp. rovnakých denných vymeriavacích základov (bez ohľadu na to, koľkokrát bolo vykonávanie ošetrovania prevzaté). Z uvedeného vyplýva, že výška dávky bude pre toho istého poistenca rovnaká a skutočnosti rozhodujúce na vznik nároku na „dlhodobé ošetrovné“ nebude potrebné preukazovať opakovane. Účelom navrhovanej úpravy je minimalizácia administratívnej záťaže poistencov, poskytovateľov zdravotnej starostlivosti a Sociálnej poisťovne.

K bodu 6 (§ 42)

Navrhuje sa maximálna dĺžka trvania nároku na „dlhodobé ošetrovné“, a to v rozsahu 90 dní od vzniku nároku na výplatu. Navrhuje sa, aby nárok na „dlhodobé ošetrovné“ zanikol najneskôr uplynutím deväťdesiateho dňa vyplácania „dlhodobého ošetrového“, pričom do lehoty deväťdesiat dní sa úhrnne započítavajú všetky dni výplaty „dlhodobého ošetrového“ všetkým poistencom, ktorí vykonávajú ošetrovanie tej istej ošetrovanej osoby v tom istom prípade. To znamená, že ošetrovné sa všetkým poistencom dohromady, v tom istom prípade vypláca najdlhšie po dobu 90 dní.

Zároveň, zohľadňujúc súčasné potreby vyplývajúce z aplikačnej praxe, sa navrhuje predĺžiť obdobie poskytovania „krátkodobého ošetrového“, a to z 10 na 14 dní. Vzhľadom na neexistenciu súvisiaceho prechodného ustanovenia sa nárok na „krátkodobé ošetrovné“, ktorý trvá ku dňu 31. decembra 2020, predlžuje v súlade s navrhovanou právnou úpravou najviac na 14 dní.

K bodu 7 (§ 43 ods. 2)

Obdobne ako pri „krátkodobom ošetrovnom“ sa navrhuje, aby aj „dlhodobé ošetrovné“ bolo vyplácané za to isté obdobie len raz a len jednej oprávnenej osobe, ktorá v tom čase zabezpečuje domácu starostlivosť. „Dlhodobé ošetrovné“, na ktoré vznikol nárok z dôvodu osobného a celodenného ošetrovania toho istého chorého príbuzného, sa za obdobie 12 mesiacov od vzniku prvého nároku na výplatu tohto „dlhodobého ošetrovného“ v tomto období navrhuje vyplatiť v úhrne všetkým poistencom najviac za 90 dní, t.j. nárok na výplatu „dlhodobého ošetrovného“ za ošetrovanie toho istého príbuzného v „sledovanom“ období 12 mesiacov bude môcť trvať v úhrne najviac 90 dní. V zmysle navrhovaného by sa po uplynutí 12 mesiacov, v prípadoch pokračovania poskytovania domácej starostlivosti, ak nárok na „dlhodobé ošetrovné“, ktorý vznikol z dôvodu osobného a celodenného ošetrovania tohto príbuzného naďalej trvá, mal nárok na výplatu obnoviť (resp. by mal vzniknúť, ak vznikol prvý krát); obnovením nároku na výplatu v takomto prípade začne plynúť nové 12-mesačné „sledované“ obdobie.

Zároveň sa navrhuje vzájomne vylúčiť nárok na výplatu „krátkodobého ošetrovného“ a „dlhodobého ošetrovného“, pričom nárok na výplatu „krátkodobého ošetrovného“ má prednosť. Ide o riešenie v prospech poistenca. Uvedené sa navrhuje v záujme predchádzania duplicitného vyplácania ošetrovného a účelového reťazenia vyplácania „dlhodobého ošetrovného“.

K bodu 8 [§ 54 ods. 9 a § 57 ods. 1 písm. c)]

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s bodom 3.

K bodom 9, 13 a 14 [§ 54 ods. 10 písm. a) štvrtý bod, § 140 ods. 1 písm. c) a § 140 ods. 1 písm. d)]

V súvislosti so zavedením „dlhodobého ošetrovného“ sa navrhuje v období po zavedení ročného zúčtovania v sociálnom poistení reflektovať na platnú právnu úpravu, a to vylúčiť z rozhodujúceho obdobia na určenie denného vymeriavacieho základu na určenie sumy dávky nemocenského poistenia aj obdobie, počas ktorého zamestnanec vykonáva ošetrovanie z dôvodu potreby poskytovania domácej osobnej starostlivosti, avšak najdlhšie v rozsahu 90 dní. Zamestnanec za toto obdobie totiž nemá vymeriavací základ na platenie poistného na nemocenské poistenie. Zároveň sa v súvislosti s predĺžením obdobia poskytovania „krátkodobého ošetrovného“ uvedenom v bode 6 z 10 na 14 dní navrhuje zodpovedajúco predĺžiť obdobie vylúčené z rozhodujúceho obdobia.

Súčasne sa navrhuje v súvislosti so zavedením ošetrovania z dôvodu domácej osobnej starostlivosti rozšíriť právnu úpravu vylúčenia povinnosti platiť poistné pre samostatne zárobkovo činnú osobu aj o obdobie, počas ktorého vykonáva ošetrovanie z dôvodu domácej osobnej starostlivosti, najdlhšie v rozsahu 90 dní.

V súvislosti s predĺžením obdobia poskytovania „krátkodobého ošetrovného“ uvedenom v bode 6 z 10 na 14 dní, sa navrhuje primerane upraviť obdobie, v ktorom samostatne zárobkovo činná osoba nie je povinná platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie, poistné na poistenie v nezamestnanosti a poistné do rezervného fondu solidarity, a to do 14. dňa potreby tzv. krátkodobého ošetrovania alebo starostlivosti.

Tieto body nadobudnú účinnosť, ktorá je totožná s účinnosťou zavedenia ročného zúčtovania v sociálnom poistení.

K bodu 10 (§ 82b ods. 4)

V záujme zabezpečenia vyplatenia zvýšenia sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku v zmysle nedávno prijatých legislatívnych zmien v zákonných lehotách sa navrhuje

zmena parametrov tzv. kvalifikovaného obdobia posudzovaného na účely získania nároku na minimálny dôchodok.

K bodom 11 a 12 [§ 140 ods. 1 písm. b) a § 140 ods. 1 písm. c)]

V súvislosti s predĺžením obdobia poskytovania „krátkodobého ošetrovného“ uvedenom v bode 6, a to z 10 na 14 dní, sa navrhuje pred zavedením ročného zúčtovania v sociálnom poistení primerane upraviť obdobie, do ktorého zamestnanec a samostatne zárobkovo činná osoba nie sú povinní platiť poistné na nemocenské poistenie, poistné na dôchodkové poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti, a to do 14. dňa potreby tzv. krátkodobého ošetrovania alebo starostlivosti.

V právnej úprave vylúčenia povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie sa vo vzťahu k navrhovanému zavedeniu „dlhodobého ošetrovného“ navrhuje zachovať princíp platnej právnej úpravy, v zmysle ktorého sa vylúčenie povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie bude vzťahovať aj na obdobie, počas ktorého poistenec bude ošetrovať inú fyzickú osobu z dôvodu domácej starostlivosti, najdlhšie v rozsahu 90 dní.

K bodu 15 (§ 293em)

Návrhom prechodného ustanovenia sa predlžujú účinky predchádzajúcej právnej úpravy prerušenia povinného poistenia a vylúčenia povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie na prípady, v ktorých nárok na dávku v trvaní 10 dní zanikol najneskôr 31. decembra 2020. V prípade absencie navrhovaného prechodného ustanovenia by zamestnávateľ a samostatne zárobkovo činná osoba museli oznámiť vznik prerušenia povinného poistenia podľa zákona účinného pred 1. januárom 2021 a znovu plniť oznamovacie povinnosti vo vzťahu k prerušeniu poistenia podľa zákona účinného od 1. januára 2021.

Vzhľadom na nadväznosť prerušenia poistenia na vylúčenie povinnosti platiť poistné a na aplikáciu jednej zásady v súvisiacich situáciách sa účinky predchádzajúcej právnej úpravy navrhujú predĺžiť aj vo vzťahu k vylúčeniu povinnosti platiť poistné.

Navrhovanou právnou úpravou sa zamedzuje nadmernej administratívnej záťaži zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činných osôb.

K článku II

(zákon č. 576/2004 Z. z.)

K bodu 1 (§ 12a ods. 2)

Vzhľadom na nejednotnosť v konaní lekárov pri uznávaní dočasnej pracovnej neschopnosti sprievodcovi osoby v ústavnej starostlivosti (ide o hospitalizované deti), ustanovuje sa postup lekára v takýchto prípadoch.

K bodom 2 až 6 (§ 12a ods. 5, 6, 13 až 16)

Legislatívno-technická úprava v nadväznosti na uznávanie dočasnej pracovnej neschopnosti.

K bodu 7 (§ 12b)

Zavádza sa pojem osobná starostlivosť v prirodzenom prostredí osoby – čo je osobná a celodenná starostlivosť blízkej osoby o chorého príbuzného v jeho prirodzenom sociálnom prostredí. Počas osobnej starostlivosti sa môže chorému príbuznému poskytovať aj zdravotná starostlivosť lekárom formou návštevy alebo mobilným hospicom a ošetrovateľská starostlivosť agentúrou domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Ustanovuje sa okruh ošetrovateľov, ktorí posudzujú a rozhodujú o potrebe poskytovania osobnej starostlivosti v domácom prostredí osoby. Zároveň sa navrhuje vymedziť dôvody vzniku potreby osobnej starostlivosti. Ďalej sa navrhujú vymedziť povinnosti príslušnému ošetrovateľovi, ktorý rozhodol o potrebe poskytovania osobnej starostlivosti. Taktiež sa ustanovujú povinnosti všeobecnému lekárovi v súvislosti s osobnou starostlivosťou.

K bodu 8 [(§ 19 ods. 2 písm. f)]

Navrhuje sa, aby obsahom zdravotnej dokumentácie boli aj údaje o osobnej starostlivosti.

K článku III

(zákon č. 578/2004 Z. z.)

[§ 79 ods. 1 písm. bd)]

Vzhľadom na absenciu povinnosti poskytovateľa dodržiavať povinnosti v súvislosti so stanovením dočasnej pracovnej neschopnosti, dopĺňa sa pre poskytovateľa zdravotnej starostlivosti plniť povinnosti ustanovené zákonom č. 576/2004 Z. z. v súvislosti s dočasnou pracovnou neschopnosťou a osobnou starostlivosťou v prirodzenom prostredí osoby medzi povinnosti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti.

K článku IV

(zákon č. 580/2004 Z. z.)

K bodu 1 [(§ 11 ods. 7 písm. m)]

Osoby, ktoré budú poberať ošetrovné v súvislosti s poskytovaním osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby v súvislosti s paliatívnou, onkologickou starostlivosťou osobe blízkej, ostávajú aj po skončení poberania ošetrovného poistencami štátu a to až do obdobia, kým potreba osobnej starostlivosti trvá.

K bodom 2 a 3 (§ 29b ods. 12 a 13)

Legislatívno-technická úprava v nadväznosti na prečíslovanie bodov v § 11 ods. 7 písm. m), čo sa premieta aj do ustanovení § 29b ods. 12 a 13.

K článku V

Účinnosť právnej úpravy súvisiacej s ošetrovným a osobnej starostlivosti v prirodzenom prostredí osoby sa navrhuje od 1. januára 2021 okrem ustanovení, ktoré vzhľadom na už platnú právnu úpravu ročného zúčtovania v sociálnom poistení reflektujú túto účinnosť. Súčasne sa navrhuje, aby úprava posudzovania kvalifikačného obdobia pre účely minimálneho dôchodku nadobudla rovnakú účinnosť ako účinnosť právnej úpravy, ktorou sa novo určili parametre pre priznanie a výšku minimálneho dôchodku, t.j. 1. januára 2020.